

Οργάνωση, Διοίκηση και Κοινωνιολογία της Εκπαίδευσης

ΔΙΔΑΣΚΩΝ: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΛΟΓΙΑΝΝΗΣ

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟ ΕΤΟΣ: 2024-2025

ΕΞΑΜΗΝΟ: ΕΑΡΙΝΟ

Πάρσοντας: Η σχολική τάξη ως κοινωνικό σύστημα

- ▶ Επιχειρεί να απαντήσει σε δύο ερωτήματα:
- ❖ Με ποιον τρόπο λειτουργεί η σχολική τάξη, ώστε να εσωτερικεύσουν οι μαθητές της τόσο την πλήρη αποδοχή όσο και τις ικανότητες για την άσκηση των μελλοντικών ρόλων τους ως ενήλικες
- ❖ Πώς λειτουργεί ώστε να κατανείμει το ανθρώπινο αυτό υλικό στη δομή των ρόλων της ενήλικης κοινωνίας

Πάρσονς: Η σχολική τάξη ως κοινωνικό σύστημα

- ▶ Από λειτουργική σκοπιά η σχολική τάξη μπορεί να θεωρηθεί μέσο κοινωνικοποίησης, καθώς είναι ο θεσμός μέσα από τον οποίο οι ατομικές προσωπικότητες διαμορφώνονται, ώστε να αποκτήσουν ως προς τα κίνητρα και τις τεχνικές τους δυνατότητες επάρκεια για την άσκηση ενήλικων ρόλων
- ▶ Η λειτουργία της κοινωνικοποίησης συνίσταται α) **στην ανάπτυξη της συναίνεσης** και β) **των ικανοτήτων που χρειάζονται από τα άτομα για την άσκηση των μελλοντικών τους ρόλων**

Πάρσοντας: Η σχολική τάξη ως κοινωνικό σύστημα

► Η συναίνεση αναφέρεται:

- ❖ Συναίνεση στην υλοποίηση των ευρύτερων κοινωνικών αξιών και
- ❖ Συναίνεση στην άσκηση ενός ορισμένου είδους ρόλου μέσα στη δομή της κοινωνίας

➤ Οι ικανότητες μπορούν να καταταμηθούν σε δύο συστατικά:

- ❖ Το πρώτο είναι η δυνατότητα και η δεξιότητα να ασκεί κανείς τα καθήκοντα που περιέχονται στους ατομικούς ρόλους και
- ❖ Το δεύτερο είναι η «ευθύνη του ρόλου», δηλαδή η ικανότητα ανταποκρίνεται κανείς στις προσδοκίες των άλλων ανθρώπων ως προς τη διαπροσωπική συμπεριφορά που αρμόζει στον κάθε ρόλο

Πάρσοντας: Η σχολική τάξη ως κοινωνικό σύστημα

- ▶ Η επιλογή για το ποιος θα φοιτήσει στο κολλέγιο γίνεται ήδη από το δημοτικό και το σημαντικότερο κριτήριο επιλογής είναι η επίδοση στο δημοτικό σχολείο
- ▶ Η επιλογή είναι συνδυαστική: α) οι αντικειμενικοί παράγοντες και β) οι επιτεύξεις του ατόμου επηρεάζουν το αποτέλεσμα
- ❖ Αντικειμενικός παράγοντας είναι η κοινωνικοοικονομική θέση της οικογένειας του παιδιού
- ❖ Επιτεύξεις είναι τα αποτελέσματα της ατομικής του ικανότητας

Η δομή της τάξης του δημοτικού σχολείου

- ▶ Ένας βασικός δάσκαλος για την τάξη, που διδάσκει όλα τα μαθήματα και έχει τη γενική ευθύνη (ιδίως στις τρεις πρώτες τάξεις)
- ▶ Η τάξη αποτελείται από 25 περίπου συνομήλικα άτομα και των δύο φύλων που προέρχονται από τη συνοικία
- ❖ Εδώ οι μαθητές έχουν την ίδια ηλικία και περίπου την ίδια κοινωνική προέλευση
- ❖ Επιβάλλονται κοινά καθήκοντα
- ❖ Υπάρχει έντονη διπολικότητα ανάμεσα στους ίσους αρχικά μαθητές και τη μοναδική δασκάλα που εκπροσωπεί τον κόσμο των ενηλίκων
- ❖ Υπάρχει σχετικά συστηματική διεργασία αξιολόγησης των επιδόσεων των μαθητών
- ❖ Αυτή για τον μαθητή εκλαμβάνεται ως ανταμοιβή ή ποινή για την προηγούμενη επίδοση και για το σχολείο λειτουργεί ως οργανισμός κατανομής (επιλογή των μελλοντικών θέσεων στην κοινωνική ιεραρχία)

Η φύση της σχολικής επιτυχίας στο δημοτικό

- ▶ Η «γνωστική» μάθηση: περιέχει πληροφορίες, δεξιότητες και πλαίσια αναφοράς σχετικά με εμπειρική γνώση και τεχνολογική επιδεξιότητα. Η γραπτή γλώσσα και οι πρώτες φάσεις του μαθηματικού λογισμού
- ▶ Το δεύτερο συστατικό της επίδοσης είναι η μάθηση που αποκαλείται «ηθική» (η γνωστή διαγωγή). Ορίζεται ως υπεύθυνη κοινωνική συμπεριφορά μέσα στη σχολική κοινότητα.
- ▶ Συστατικά:
 - ❖ Ο σεβασμός προς τη δασκάλα
 - ❖ Η διακριτικότητα προς τους συμμαθητές και η συνεργατικότητα
 - ❖ Οι καλές συνήθειες εργασίας που οδηγούν στην απόκτηση ηγετικών ικανοτήτων και πρωτοβουλίας

Η φύση της σχολικής επιτυχίας στο δημοτικό

- ▶ Η λειτουργία της κοινωνικοποίησης συνίσταται στο ότι το κριτήριο της επιτυχίας είναι ο βαθμός στον οποίο ο μαθητής ανταποκρίνεται στις προσδοκίες που έχει γι' αυτόν η δασκάλα ως εκπρόσωπος των ενηλίκων
- ▶ Τα κριτήρια της επιτυχίας αυτής δεν κάνουν γενικά διάκριση ανάμεσα στις γνωστικές ή τεχνικές ικανότητες και στην ηθική ή «κοινωνική» πλευρά της επίδοσης

Οικογένεια και «ομάδα των ομοίων» σε σχέση με τη σχολική τάξη

- ▶ Το συναισθηματικό πρόβλημα της εξάρτησης-ανεξαρτησίας από την οικογένεια εξακολουθεί την περίοδο αυτή να είναι καίριο με συχνές εκδηλώσεις έντονης παρόρμησης προς ανεξαρτησία από το παιδί
- ▶ Από την άλλη, πλαταίνει ο χώρος της παρέας με συνομηλίκους-ομοίους δίχως τον αυστηρό έλεγχο των ενηλίκων. Προέρχονται από τη συνοικία. Σε αυτή την ομαδική παιδική δραστηριότητα ο έλεγχος ασκείται από τους ενηλίκους με την ένταξη των παιδιών σε οργανώσεις (πρόσκοποι, οδηγοί κ.λπ.)

Οικογένεια και «ομάδα των ομοίων» σε σχέση με τη σχολική τάξη

- ▶ Τα κοινωνιολογικά χαρακτηριστικά της ομάδας των ομοίων είναι:
 - ❖ Το στοιχείο της εθελοντικής συμμετοχής σε αυτές
 - ❖ Η έντονη διάκριση των φύλων
- Στην ομάδα των ομοίων ασκείται η ανεξαρτησία απέναντι στον έλεγχο των ενηλίκων
- Στο πλαίσιο της ομάδας των ομοίων η συμπεριφορά μπορεί να ξεπερνάει το όριο της ανεξαρτησίας και να γίνεται κατακριτέα από τους ενήλικες

Οικογένεια και «ομάδα των ομοίων» σε σχέση με τη σχολική τάξη

- ▶ Η ομάδα των ομοίων χορηγεί στο παιδί μια πηγή αποδοχής και αναγνώρισης άλλη από τους ενήλικες
- ▶ Στο πλαίσιο της τα παιδιά αποκτούν διάφορες «επιδεξιότητες». Για τα αγόρια είναι η σωματική επιδεξιότητα, που μπορεί να ωριμάσει προς αθλητικές ικανότητες
- ▶ Η διάκριση των φύλων που κυριαρχεί στις ομάδες των ομοίων είναι μια διαδικασία ισχυροποίησης της ταύτισης με το φύλο

Οικογένεια και «ομάδα των ομοίων» σε σχέση με τη σχολική τάξη

- ▶ Η κοινωνικοποίηση μέσα από την οικογένεια περνάει στο δημοτικό σε δεύτερη μοίρα
- ▶ Στο δημοτικό η εκμάθηση των κινήτρων προς επιτυχία είναι διαδικασία ταύτισης με τη δασκάλα, απόκτησης από το άτομο κινήτρων για καλή επίδοση ώστε να ικανοποιεί τη δασκάλα
- ▶ Στο δημοτικό συμβαίνει η διχοτόμηση, η οποία θα επιτευχθεί πάνω στη βάση της ταύτισης με τη δασκάλα ή πάνω στη βάση της ταύτισης με την ομάδα των ομοίων. Αυτή η διχοτόμηση αντιστοιχεί στη διχοτόμηση ανάμεσα σε εκείνους που θα φοιτήσουν και εκείνους που δεν θα φοιτήσουν στο κολλέγιο

Κοινωνικοποίηση και επιλογή στο δημοτικό σχολείο

- ▶ Στο δημοτικό σχολείο το παιδί ξεπερνάει την οικογενειακή του ταύτιση προς όφελος μιας πιο ανεξάρτητης και κατακτάει μια διαφοροποιημένη ιεραρχικά θέση μέσα στο νέο σύστημα
- ▶ Η προσωπική ιεραρχική του θέση είναι αναπόφευκτα συνέπεια της επιτυχίας του αρχικά μέσα στην τάξη και ύστερα μέσα στην άτυπη δομή της ομάδας των ομοίων

Κοινωνικοποίηση και επιλογή στο δημοτικό σχολείο

- ▶ Πρώτον, η αξιολόγηση της επίδοσης και η κοινή αποδοχή της από την οικογένεια και το σχολείο όχι μόνο χορηγεί στα άτομα τις κατάλληλες αξίες για την εσωτερίκευσή της, αλλά ασκεί μάλλον μια αποφασιστική λειτουργία ενσωμάτωσης στο σύστημα
- ▶ Η κοινή αποδοχή της αξιολόγησης βοηθάει να γίνει δυνατή η αποδοχή της κρίσιμης διαφοροποίησης, κυρίως από τους χαμένους στον συναγωνισμό
- ▶ Είναι αναγκαίο να υπάρχουν πραγματικές ευκαιρίες και η δασκάλα είναι υπεύθυνη για την υλοποίησή τους με το να είναι δίκαιη και να ανταμείβει την επιτυχία όποιου δείχνει την ικανότητα γι' αυτήν

Διαφοροποίηση και επιλογή στο δευτεροβάθμιο σχολείο

- ▶ Όσοι έχουν σχετικά υψηλή επιτυχία στις γνωστικές ικανότητες αρμόζουν καλύτερα σε εξειδικευμένους, λίγο πολύ, τεχνικούς ρόλους
- ▶ Όσοι έχουν σχετικά υψηλή επιτυχία στις ηθικές ικανότητες θα τείνουν σε ρόλους πιο ευρείς με περισσότερο «κοινωνικό» και «ανθρώπινο» προσανατολισμό

Διαφοροποίηση και επιλογή στο δευτεροβάθμιο σχολείο

- ▶ Στο Λύκειο ο μαθητής έχει πολλούς διαφορετικούς δασκάλους και των δύο φύλων που διδάσκουν διαφορετικά μαθήματα, λίγο πολύ οργανωμένα σε διάφορα τμήματα προετοιμασίας για το κολλέγιο και άλλα τμήματα
- ▶ Στα κατ' επιλογή μαθήματα ο μαθητής βρίσκεται σε επαφή με διαφορετικά πρόσωπα, ενήλικες και ομηλίκους μέσα σε διαφορετικά πλαίσια
- ▶ Το Λύκειο είναι πολύ μεγαλύτερο από το δημοτικό και καλύπτει ευρύτερη γεωγραφική περιοχή.
- ▶ Κατά συνέπεια, το παιδί βρίσκεται σε επαφή με μια ευρύτερη κλίμακα θέσεων και ρόλων και συγχρωτίζεται με μεγαλύτερο αριθμό ομηλίκων που δεν είναι γείτονές του